

The image shows the front cover and spine of an antique book. The cover is decorated with a traditional marbled paper pattern, often called 'stone' or 'shell' marbling, featuring irregular, cell-like shapes in shades of blue, red, and gold. The spine is bound in a dark, textured material, possibly leather or cloth, and is divided into several sections by gold-tooled lines. The title and page number are printed in gold on the spine.

Politikai
röpiratok.

9

9
74

Janos. Kibely 5

Márczius 15-ki emlék.

Az Osztrákországgal 1867-ben tiz évre kötött egyezmény korszakának közepe.

Azon magyar polgárra nézve, kinek keblében honszerelenné lángol, az 1848-iki márczius 15-e emlékezetes marad életének végső napjáig; évenkénti megújulásakor a szív fentebben dobog, a vér gyorsabban lüktet, ekkor még a reményvesztett aggastyán is megifjodni látszik.

E rám nézve sokszorosan nevezetes napot választám én (kedves feleségem indítványa folytán) épülő házunk alapkövének letételére. ¹⁾

Ez időszerint a habsburg-lotharingiai fejedelmi családból Ferencz József ül Magyarország királyi székén, ki egyszersmind a különböző tartományokból lazán összefüggő osztrák államnak császári czimű fejedelme.

A magyar nemzet jelen korszakában minden mások fölött e négy nevezetes férfiú tűnik ki:

Andrássy Gyula gróf, áll a kettős (magyar és osztrák) birodalom közös ügyeinek élén, mint külügyminister.

Deák Ferencz képviselő, kit polgártársai 1861-ben rendkívül kitüntettek, s államférfiuhi bölcsességeért az „ország bölcse” czimmal tiszteltek meg.

Jókai Mór korunkban páratlan regényíró, kinek szellemi forrása kiapadhatlan, büszkesége nem csak az irodalomnak, hanem az egész nemzetnek.

Kossuth Lajos 1849-ben Magyarország kormányzója, most Olaszországban (jelesen Turinban) lakik, a középkorban élt és letűnt és azóta mostanig élő szónokok fejedelme.

Daczára annak, hogy nemzetünknek jelenben ily kitünő nagy emberei vannak: államviszonyaink majdnem kétségbeesztők, országos intézményeink alapjaikban roszak, elkorhadtak; a nemzet erkölcsiképp hanyatlak, romlásnak indult.

Mi ennek az oka? egyik fő oka az, hogy a nemzetnek királyai azóta, mikor 1540-ben a Habsburg családból I. Ferdinándot királylyá választák, mostanig tehát 332 év folytán mindig külföldön, Austriában laktak és laknak most is, hova a királyok ked-

¹⁾ Az építéshez szükséges 15,000 frnyi összeget a pesti első takarékpénztárból vettem, 30 év alatti törlesztés mellett. E takarékpénztárnak keletkezésekor 1840-ben részvényei 60 frt. értékűek voltak, most 4000 frt. egy részvény.

veért a nemzet előkelői, gazdagai is huzódtak, hol nemzeti jelle-
güket lassanként levetkezve, idegen, német szokásokat s nyelvet
fogadtak el: annál fogva mintegy természetes szokássá vált Ma-
gyarországot Bécsből osztrák tartományként tekinteni, és hogy
azt úgy tekinthetni őseink megengedték, nagylelkűségük volt oka.

Igaz, hogy hazánk nem oly virágzó, nemzetünk nem oly bold-
dog, milyen lehetne, milyenek a természetnek reánk pazarolt dús
adományainál fogva lennie kellene; hogy a 6175 négyszög mért-
földnyi magyar állam a teljesen független országok sorában helyet
nem foglal: míg a 700 mértföldnyi Görögország, a 600 mértföld-
nyi Németalföld, a csak 500 mértföldnyi Belgium stb. ott helyet
foglalnak, a fölebb említett két főoknak eredménye.

A mit pedig negyedfél századon át hazánkat, nemzeti létün-
ket illetőleg apáink elmulasztottak: azt rövid pár év alatt jóvá
tenni nem lehet, főleg nem akkor, midőn az ország kormánya az
ide megkivántató erélylyel nem bír.

Ila törvényeink oly arányban szaporodnak jövőben is,
mint a közel lefolyt 5 év alatt: akkorra, midőn e korrajz a föld
kebléből előkerül, oly halmazzá növekednek, hogy kevés halandó
tud majd azokon eligazodni; azért legyenek itt szomorú állapotaink
lehető röviden, világosan, egyszerűen vázolva.

Hivatalos, tehát hiteles ministeri jelentés szerint négyezer
községben semmiféle iskola nincs.

Az elemi népiskolák (a nagy községek, városok kivételével) a
papság kezén vannak. — A nem katolikus hitfelekezetűeknél a
közoktatásra világiak is befolyhatnak ugyan, de azért az elemi okta-
tást mégis a papság vezeti.

Kathekizmus és bibliai történet főképp az, mit a gyöngye sar-
jadék fejébe vernek.

Midőn a nemzet miveltebb része sajtáságos viszonyainknál
fogva különben is korcsosodásnak indult: az iskolákban a német-
nyelv tanítása kötelezett tantárgyul törvényben határozottatott, mi
eddigelé törvényesen nem történt soha.

Míg a munkás lelkészek közül sokan csekély jövedelemből
élnek: addig a főpapság némely tagja három, négyszázezer frnyi
jövedelmel híz, holott nem is munkálkodik; ebben sem méltányos-
ság, sem igazság nincs.

A férfi kort elért lakosságnak kétharmadrésze választási jo-
gokat nem élvez, csak terheket visel, s mégis ezeket terheli kivált-
kép a legnagyobb adó: a véradó, ennek zöméből állittatván ki a
hazát védő hadsereg.

A magyar állam hadserege nem magyar hadsereg, hanem az
osztrák sereggel van egygyéolvasztva, s osztrák katonaságnak
mondatik; német tiszték német nyelven vezénylik.

A magyar államnak nincs bankja, nincsenek magyar bank-
jegyei, hanem az osztrák-német bankjegyeket kell használnia: a
mi kiáltó szellemi nyomoruságot árul el.

Egy kiváltságos nemesi osztály oly jogot bitorol, miszerint csakneki szabad a vizekben halászni, s mind folyókon, mind szárazon malmot tartani, italt méretni, a roszat is drága pénzen adhatni.

Majdnem ezer év óta a lakosok maguk választák biráikat: most e választási jog megszűnván, a birákat a kormány, illetőleg a király nevezi ki.

Midőn a képviselő ház a haza, az egész nép javára valamit törvényesen határoz: azt a főrendek, ha csak nyolczan vannak is a gyűlésen, visszavetik, mondván: ezt és azt meg nem engedhetjük, mert az a mi külön, saját érdekeinknek nem kedvez.

A nem magyar ajku lakosok, kik a hazában együttvéve sokan vannak, kolomposaik által föl vannak izgatva, vezetőik az előítéletek bilincseit még nem bírják lerázni, nem tudják még belátni: hogy nyelvrokonaik sokkal inkább elérhetik a nagy czélt az egyéni és állami jólétet, ha az országos magyar nyelvet is megtanulják.

A katolikus papság erőködik a hiveket arról győzni meg, hogy a pápa csalhatatlan, miből viszály, egyenetlenség, ellenségeskedés támad; mert a józaneszü ember, ha tanulatlan is, el nem tudja magával hitetni, hogy lehessen valaki, ki csalhatatlan volna.

Ez állapotainknak csak néhány rövid vonással rajzolt képe. Azonban válság küszöbén állunk, mert a márciusi emlékek szokatlan érzelmeket keltenek. Ugy látszik a nemzet nehéz tusához készül, szellemi harcvágy szállta meg a még el nem korcsosultak kebleit.

Testvér fővárosunk Buda-Pest lakosainak tömege még német; vasuti közlekedésünk nyelve német; iparunk, kereskedelmünk nyelve szintén német.

És én magam részéről erősen meg vagyok arról győződve, hogy akkor, midőn e sorok az alapkő alól napfényre jutnak: Hunnia hatalmas, a magyar dicső leend. S a felséges magyar nyelv fog nemcsak az egész hazában az egyedüli nyelv lenni, hanem azt a mivelt nemzetek tudományosan képzett férfiai Europaszerte fogják tanulni.

Ha emlékezetes mindnyájunkra a márczius 15. napja: sokszorosan emlékezetes reám nézve, mert előbbi gyermekeink elhunytá után e napon született Lajonka lányunk Debrecenben 1849-ben; — és a mily ünnepies e nagy nap maga: épen oly szent és szomorú emlékü e hely, hol ez alapkövet most leteszszük.

Az irodalom terén akadályozva, sőt üldözve levén: a magyar nyelv tanítása által szerzett keresményemből sok év mulva fizethettem ki e telket, mit minden üldöztetés daczára évek során át szenvedett nehéz viszontagságok közepette is megtartottunk.

Itt e helyen irtam „Józanész“ czimű munkámat; itt kezdetem ezt saját nyomdában ki is nyomatni.

Ez a hely az, hol 1848-ban márczius 15-én fogságomból való kiszabadittatásom után, a szabadság legfelségesebb örömeit élvezni vonultam vissza.

Itt rejtezkedtem 1849-től fogva 1857-ig, tehát 8 éven át, páratlan, jó s hű feleségem örököse alatt.

Itt ez idő alatt született egyetlen élő gyermekünk Eszter, kit édes anyja csak elválasztatása után egy év múlva vitt ki a szobából szabad ég alá estve, hol a gyermek a ragyogó csillagokat bámulva szemlélte s ettőlfogva a kutatók előtt mint kosztban tartott gyermeket jelentette.

Ez az a hely, hol feleségem viselősege alatt a gyalázást, becstelenítést s mindazon kinokat nagylelkűen tűrte, miket ártatlan feleség valaha elviselni kényszerülve volt.

Az itt lefolyt rejtezkedésem kinosabb vala egyéb fogságomnál, mert örökkön rettegennem kelle a bizonyos haláltól; minthogy nem volt szándékom e világtól még most végbucsut venni.

Itt irtam „Hit, papok, pápák“ czimű terjedelmes munkámat.

Szintén e helyen készült el „Életpálya“ czimű terjedelmes munkám születésemtől kezdve e korig.

Jókai Mór a nemes lelkű honfi és emberbarát volt az, ki az ekkori nehéz napok alatt kegyes adakozása által a sors csapásait könnyebben viselni segített; ő volt az, ki, midőn a rejtekből előlépve, az irodalom terén gátolva, kereset nélkül voltam, tárczáját számomra önzéstelenül megnyitá.

E hely az, melyet nagyobbitottam azon 1200 ftnyi összegben, mit kiszabadításom után kegyes adakozók számomra gyűjtöttek.

Itt kezdék azon művem anyaga fölött gondolkodni, mely most is legfőbb tárgyát képezi szellemi foglalkozásomnak; s itt is fogom bevégezni, — ha Isten még életemnek kedvez, — melynek czime: „Legrégibb nyelv a magyar“, mely állításomat meg nem czáfolhatja soha senki; és él bennem azon erős hit, hogy e munkám ez alapkövet tul fogja élni.

E hely az, honnét 1860-ban éppen márczius 15-én újra börtönbe hurezoltak, melyből, két nap hián, márczius 15-én 1867-ben szabadultam ki: ismét Jókai volt az, ki elfogatásom után csakhamar sietett családom nyomorán enyhíteni. Ő az, ki az „Üstökös“ és „Hon“ czimű lapjait keletkezésük óta mai napig ingyen küldi.

Innen indultam 1869-ben márczius 15-én Orosházára, képviselővé való megválasztásom alkalmára. Innét vittek „Arany trombita“ czimű hirlapom ügyében utolszor börtönbe; de ki tudja, legutolszor volt-e az? Ekkor is Jókai fizette le érettem a 100 frtnyi bírságot.

Pesten, 1872-ben, a rám nézve végzetteljes márczius 15-én.

Táncsics Mihály,
ez időszerint országos képviselő.

Im Verlage von **Gustav Heckenast** in **Pest**
sind erschienen und durch alle Buchhandlungen des In- und Auslandes
zu beziehen:

Die Gottesmörder.

Von einem Gläubigen.

(536 Seiten 8.) 1871. Geheftet 3 fl. 20 kr.

DIE HEILIGEN.

Vom Verfasser der *Gottesmörder*.

1872. (VIII, 416 Seiten 8.) Geheftet 2 fl. 40 kr.

Alois Anton.

Das gefälschte Christenthum und die Welt.

1871. (182 Seiten gr. 8.) Geheftet 1 fl. 20 kr.

Alois Anton.

Wer sind die rechten Katholiken?

Ein schlichtes Wort an das katholische Volk.

1871. (32 Seiten 8.) Geheftet 10 kr.

Julius Pederzani.

Rede gehalten zu Villach.

(14. Juni 1871.) Geheftet 20 Kreuzer.

Julius Pederzani.

Aus den Fesseln Rom's.

Geheftet 30 kr.

Hofegger P. R. Gestalten aus dem Volke der österreichischen Alpenwelt. (8. 328 Seiten.) In Umschlag geheftet 2 fl.

Hofegger P. R. Wanderleben. Skizzen. (8. 245 S.) In Umschlag geheftet 1 fl. 60 kr.

Bischof Alois. Die Arbeiterfrage. Ein Friedensvorschlag dargelegt mit Rücksicht auf die Tendenzen der Kommunisten und Socialisten (64 Seiten 8.) Geheftet 40 kr.

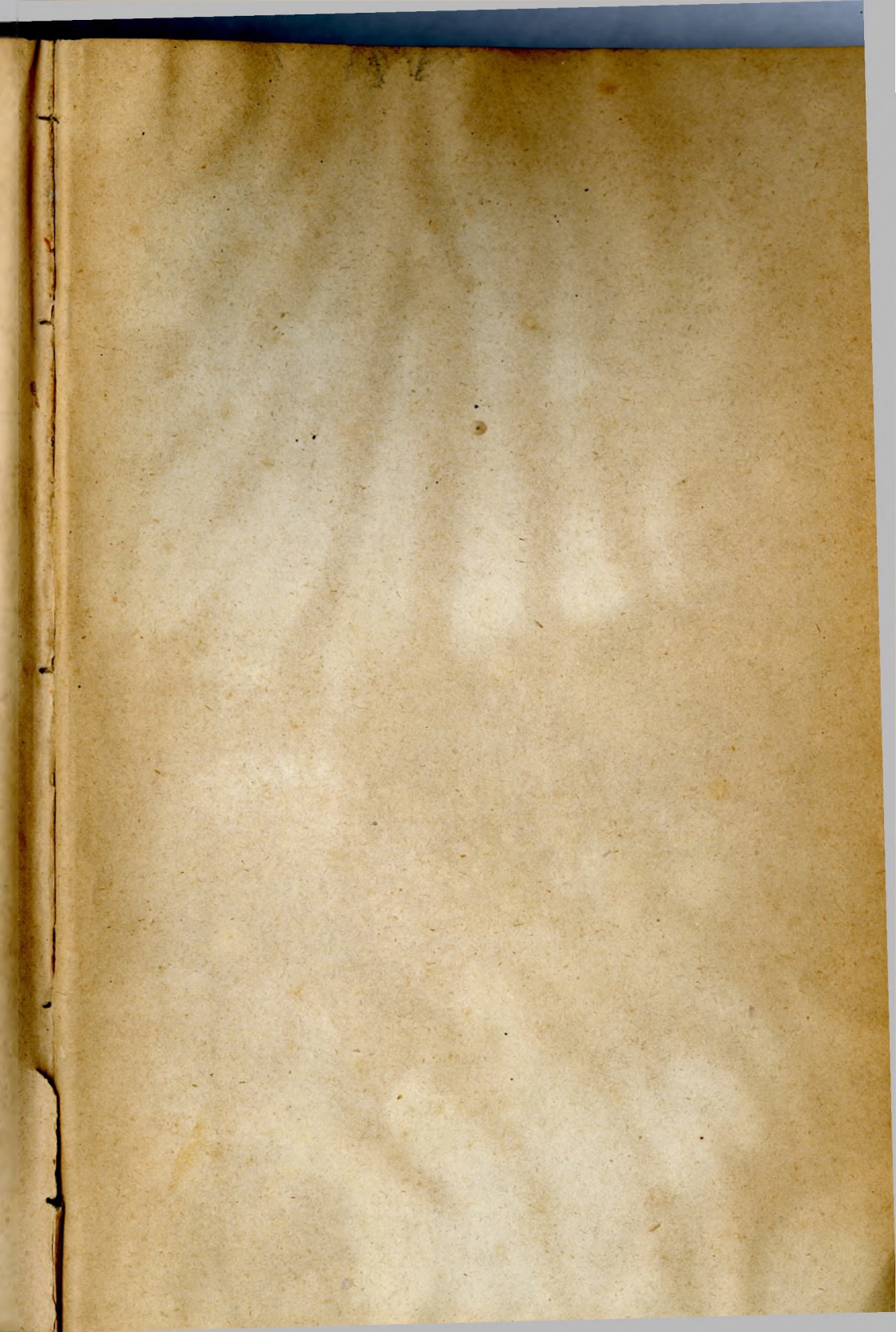
Jókai Moriz. Bilder aus dem Freiheitskampfe 1848 bis 1849. Zweite Auflage. Geheftet 1 fl.

Bacano C. M. u. Gf. E. Stadion. Dornen. Erinnerungen und Ahnungen in drei Romanen. Zwei Bände. (XVI, 298; XII, 259 S. 8.) Geheftet 3 fl.

Die Geschichte des ungarischen Freiheitskampfes in den Jahren 1848—49. Illustrierte Ausgabe. Nach den besten in- und ausländischen Werken, Memoiren und nach Angabe zuverlässiger Augenzeugen. 64 Bogen mit 110 Illustrationen. Vollständig in 1 Band 4 fl.

Bischof Alois, Prof. Das Geld-, Credit- und Bankwesen. Kurzgefaßtes Lehrbuch für höhere Lehranstalten und für Geschäftsleute. In Fragen und Antworten. (8. 152 Seiten.) Geheftet 1 fl.

Bischof Alois, Pr. Die Grundbegriffe und Hauptlehren der National-Oekonomie, besonders für landwirtschaftliche und montanistische Gewerbe und Handelschulen, sowie für den Selbstunterricht hergestellt. (8. 104 Seiten.) Geheftet 60 kr.

2012]